

Cuprins

Introducere	7
Lista unor abrevieri	19
Capitolul I.	
Metodă și metodologie în studiul activității Ordinariatului Greco-Catolic clandestin de Cluj-Gherla (pe baza documentelor intraeclesiale) din perioada 1981-1989	21
I.1. De ce am ales acest subiect de cercetare?	22
I.2. Metoda de investigație	23
I.3. Metodologie și doctrină.....	28
I.4. Prelucrarea și sistematizarea datelor	33
Capitolul II.	
Dieceza de Gherla, ulterior de Cluj-Gherla.	
Momente de istorie și de cercetare istorică	35
II.1. Momente istorice de la începuturi până în 1948.....	35
II.2. Figura Episcopului Iuliu Hossu. Indicii bibliografice.....	69
II.3. Note bibliografice privind perioada de debut a persecuției (1948-1970).....	87
Capitolul III.	
Cercetări precedente asupra activității între 1981 și 1989 a Ordinariatului de Cluj-Gherla	145
Excurs I: ce titlu eclesial avea de fapt episcopul Ioan Chertes?.....	191

Capitolul IV.

Câteva noțiuni canonice 195

Capitolul V.

Mențiuni biografice ale unor protagoniști 237

Capitolul VI.

Prezentarea și interpretarea unor documente inedite..... 303

Capitolul VII.

O perspectivă sintetică asupra activității Ordinariatului

Diecezan între 1981-1989 381

VII.1. Ordinariatul diecezan de Cluj-Gherla între 1981-1987 383

VII.2. Ordinariatul diecezan de Cluj-Gherla între 1987-1989. 429

Concluzii 463

Bibliografie 507

Summary 587

Anexe documentare..... 591

Introducere

Studiul istoriei recente, mai ales cel al unor fenomene istorice marginale, reprezintă o provocare, nu în ultimul rând datorită prejudecăților implantate în mentalul colectiv.

Cu toate acestea, studiul istoriei supraviețuirii cultelor nerecunoscute oficial sub regimul comunist (sau oricare alt regim totalitar) rămâne un subiect fascinant, tocmai pentru relevanța opoziției la acel regim (și la ideologia aferentă), sau altfel spus ca opoziție la „rinocerizare”. Unul din aceste culte a fost cel greco-catolic. Cum a reușit acest cult să supraviețuiască în timpul persecuțiilor? Biserica catolică (inclusiv ramurile ei orientale) fiind de tip episcopal, ierarhizată și centralizată, cum a fost condusă în situațiile de criză?

Așa este situația Bisericii Greco-Catolice din România care deși scoasă în afara legii în 1948 a reușit să reziste până în momentul redobândirii libertății în 1989. Persecuția împotriva Bisericii Greco-Catolice a debutat violent în 1948, deși sindroame prodromale s-au identificat cu mult timp înainte, etapa violentă a prigoanei estompându-se după 1964 (eliberarea majorității deținuților politici din închisorile românești). Prigoana nu a încetat, a devenit mult mai insidioasă. Cum au fost conduse diezele în etapa finală a persecuției, după dispariția vechilor episcopi rezidențiali, necontestați nici măcar de autoritățile persecutoare? Cum au luat legătura conducătorii eclesiastici cu Sf. Scaun în situațiile de criză, odată de granițele erau închise (aproape ermetic închise) în timpul regimului totalitar? Cum au pătruns noile „reforme” post-conciliare, după Conciliul Vatican al II-lea, moment capital în istoria Bisericii catolice, după acest sinod apărând o structură eclesiastică diferită *calitativ* substanțial de cea precedentă? De ce solicitarea restituirii libertății de credință s-a făcut prin repetate apeluri la autoritățile statului socialist, declarat (ideologic și practic) adversare oricărei forme de viață religioasă? Odată dobândită

libertatea cultică și ținându-se seama de noile orientări ale Bisericii Conciliare, care au fost reacțiile corifeilor eclesiastici greco-catolici?

După ce în România Biserica Greco-Catolică a fost scoasă în afara legii, viața ei din prigoană și clandestinitate a putut fi cronografiată și analizată doar în Exil, câțiva clerici impunându-se cu autoritate: monseniorii Aloisie Tăutu, Flaviu Popan, Panfil Carnațiu, Petru (Pierre) Gherman, Gheorghe Russu, dar mai ales Octavian Bârlea, ultimul având și o specializare în istoria eclesiastică și fiind de departe cel mai interesant analist comentator al multor evenimente ignorate din istoria Bisericii Românești, etapa dictaturii comuniste nefăcând excepție. Dar literatura românească din Exil, inclusiv cea științifică este încă o mare necunoscută pentru cei din România. Recuperarea studiilor cărțurilor români exilați devine astfel un imperativ moral și academic de prim ordin.

Dacă perioada violentă a persecuției religioase a fost deja substanțial tratată (nu numai pentru cultul catolic) și nu numai în istoriografia română de resort, etapa finală a clandestinității, premergătoare redobândirii libertății de credință a fost prea adesea investigată cu superficialitate. Vastitatea subiectului impune câteva limitări în domeniul investigativ, atât în spațiul național (România), cât și în cel geografic (dieceza de Cluj-Gherla) și temporal (intervalul 1981-1989). Limitările sunt necesare cu atât mai mult cu cât, odată scoasă în afara legii Biserica Greco-Catolică din România nu și-a mai permis luxul unor arhive diecezane centralizate sau ale unor fonduri prezidiale, cum s-a întâmplat până în 1948. Cu toate acestea s-au păstrat numeroase documente emise de actanții eclesiastici, dar și de organele opresive însărcinate cu urmărirea opozanților regimului, a cultelor nerecunoscute legal sau a dizidențelor religioase. Întrucât aparatul represiv (Securitatea) a consemnat abundant activitatea persoanelor implicate în rezistența catolică, clericii proeminenți beneficiind de mii sau zeci de mii de pagini îndosariate (dosare de urmărire informativă, dosare de rețea, dosare de problemă), doar lectura acestora (în cazul când ele mai există, ajungând să fie gestionate de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității) și decantarea materialului esențial de cel redundant ar necesita un interval de timp semnificativ și studiul calificat al unei echipe de cercetători. Acești cercetători ar trebui să fie de

asemeni detașați de considerente de ordin personal, inclusiv eclesiastic, sarcină de-a dreptul homerică în zilele noastre. Este meritul istoricilor Andrea Dobeș-Fúrtöş și Robert Fúrtöş că au inițiat publicarea unor medalioane biografice ale unor corifei eclesiastici greco-catolici axate pe relația acestora cu Securitatea, după cum este meritul istoricilor Ovidiu Bozgan, Gabriel Catalan sau Cristian Vasile că au punctat și aspecte din timpul persecuției antireligioase (greco-catolice) din intervalul final al prigoanei. Cei câțiva memorialiști (de preferință clerici) care s-au referit și la ultimii ani ai regimului comunist, deși sumar și (auto)cenzurându-și publicarea propriilor documente din arhivele Securității la care au avut acces nu au făcut decât să întregească tabloul investigativ ce începea să se contureze. Mult mai productive s-au dovedit investigațiile istorice asupra aparatului represiv, asupra mijloacelor politice și coerciționale de control asupra cultelor, numele lui Dennis Deletant, Ion Zubașcu, George Enache, Liviu Pleșa, Denisa Bodeanu impunându-se prin studii și articole de referință. S-a reușit astfel editarea unor documente de referință emane de autoritățile statului, privind caracterul programatic al persecuției împotriva Bisericii Greco-Catolice, documente suficiente pentru a aprecia din *acel* punct de vedere fenomenul istoric recent al rezistenței religioase.

Cititorul interesat de lucrările apărute în Țară despre viața Bisericii Greco-Catolice din România dintre anii 1948-1989 (scoaterea în afara legii nefiind nicidecum echivalentul desființării acesteia) va găsi informații derutante: existența unor „ternare diecezane” (exemplificate doar pentru dieceza de Cluj-Gherla), existența unei „schisme” prin consacrarea „necanonică” a unor episcopi în timpul clandestinității, menționarea unor clerici greco-catolici (aparținând unui cult clandestin) care au putut călători în Occident, la Roma, luând contact cu autoritățile Sf. Scaun și revenind în România, aceste fapte având loc în ultima etapă a regimului lui Nicolae Ceaușescu, caracterizat prin restricționarea călătoriilor în străinătate, chiar și în țările socialiste. Memoriile altor protagoniști eclesiastici din vremea prigoanei (episcopul Ioan Ploscaru, preotul Vasile Andercău și alții) vor ignora existența „ternarelor diecezane”. Alți autori vor publica documente demonstrând inexistența unei schisme bisericesti. Care este adevărul? Ce s-a întâmplat de fapt în dieceza de Cluj-Gherla în intervalul 1981-1989? De ce

dieceza de Cluj-Gherla ar fi avut o structură de conducere *atipică* față de celelalte dieceze greco-catolice clandestine?

Există un domeniu arhivistic pe care istoricii laici (mireni) deși îl menționează, îl pot interpreta greșit în urma curențelor informaționale din domeniul științelor eclesiastice. Acest domeniu este tocmai cel al documentelor intraeclesiastice, al documentelor emise de clericii din timpul prigoanei. Fie că vorbim de memorii dedicate autorităților civile, eclesiastice, de circulări sau pastorale, de corespondență, de jurnale consemnând fapte bisericești, de rapoarte eclesiastice adresate autorităților bisericești superioare, acestea toate sunt documente intraeclesiastice, a căror hermeneutică presupune o corelare precisă cu evoluțiile dreptului canonic (și al celui civil, mai mult sau mai puțin represiv), cu istoria liturgică, cu teologia dogmatică și evoluția acesteia, în caz contrar aceste documente nerelevându-și plenar informațiile. Istoricii mireni lipsiți de anumite informații teologice vor putea cade în capcana unor false noțiuni canonice, sau vor fi (mai mult sau mai puțin) derutați de pozițiile interlocutorilor eclesiastici. Altfel spus, lipsa unor informații de fond duce la ratarea unor întrebări țintite, precise (și nu doar în domeniul memorialistic sau al istoriei orale), informații capitale putând fi astfel ignorate.

Un domeniu ocultat (acesta ni se pare termenul potrivit) a fost cel al modificărilor doctrinare în Biserica catolică după 1965, domeniul eclesiologic fiind cel mai afectat. Anterior Biserica lui Hristos *era* Biserica Catolică, iar după 1965, ea *subzistă* în cea Catolică. Care a fost impactul schimbărilor paradigmatică de la Roma în planul diecezelor aflate în tribulații? Marea majoritate a cercetătorilor fie ei mireni sau eclesiastici ai fenomenului greco-catolic românesc din timpul recent au ocolit această problemă.

De ce documentele de drept canonic ce stipulau prevederile necesare supraviețuirii în timpul prigoanei au fost prea adesea ignorate de cercetătorii români, deși ele au fost publicate de cercetătorii maghiari care au investigat problemele Bisericii catolice din România, desigur neignorând drama greco-catolică?

Acestor întrebări s-au dat unele răspunsuri, inclusiv în lucrările anterioare ale celui ce scrie, pe măsura publicării documentelor legate de tema investigată. Redimensionarea unor întrebări, a clarificărilor consecutive, investigarea mai profundă a motivelor opționale și a deciziilor unor actanți eclesiastici, mai ales în ultima perioadă de persecuție, impun o tratare laborioasă a segmentului eclesiastic indicat în limitele temporo-spațiale precizate.

Dizertația noastră și-a propus deci investigația Ordinariatului clandestin de Cluj-Gherla între 1981-1989 pe baza actelor intraeclesiastice, realizându-se astfel circumscrierea de timp, de loc, geografică și documentară propusă.

Materialul adunat a fost sistematizat astfel: un capitol a fost dedicat metodologiei, indicându-se principiile investigative, modul de abordare, criteriile de veridicitate ale documentelor și celorlalte surse consultate.

Un capitol succesiv este dedicat (sumar) istoriei diecezei de Cluj-Gherla până în 1948 și a cercetărilor de resort asupra acelei perioade, fie din Exil, fie contemporane, capitol necesar cu atât mai mult cu cât și în ziua de azi diferiți scriitori eclesiastici sau istorici nu s-au hotărât dacă dieceza a fost fondată de împăratul Francisc Iosif sau de Papa Pius al IX-lea, desigur în urma confuziei dintre fondare și preconizare. Prea puțini istorici realizează diferența calitativă (măcar în ceea ce privește politica religioasă) dintre Monarhia Austro-Ungară și Statele Succesoare după 1918, precum și dintre Regatul Român și regimul politic instaurat după 1945. Nu va fi uitată figura cardinalului mărturisitor Iuliu Hossu, încercându-se o sinteză biobibliografică legată de persoana sa. O a treia secțiune a acestui capitol va încerca o sistematizare a bibliografiei legată de debutul și de desfășurarea violentă a persecuției, numărul studiilor de resort fiind impresionant și impunând o sistematizare tematică a acestor studii. Nu au fost uitate nici literatura Exilului, nici eventualele lucrări mai mult sau mai puțin propagandistice din timpul regimului comunist, încercându-se și o sinteză a datelor legate de activitatea sistemului represiv și a unor actanți ai acestuia vizând perioada și zona geografică investigată.

Un capitol succesiv se va focaliza pe bibliografia și cercetările precedente legate de subiectul ales, anume dieceza de Cluj-Gherla între anii

1981-1989. S-a urmărit inventarierea documentelor intraeclesiastice deja edite (fiind puse în circuitul științific un număr impresionant de documente, salvate astfel de distrugere sau ignorare) dar și a eventualelor studii, a literaturii anamnestică.

Capitolul următor va prezenta definițiile unor termeni, noțiuni canonice și elementele dreptului canonic particular (atât cel provenit din tradiția Bisericii Greco-Catolice cât și cel de necesitate, introdus în urma debutului persecuției), informațiile oferite fiind obligatorii pentru înțelegerea competențelor și evaluarea unor acte ale conducătorilor eclesiastici din ultima fază a prigoanei religioase.

Succesiv va urma un capitol dedicat medalioanelor biografice ale unor protagoniști eclesiastici din Ordinariatul de Cluj-Gherla, activi în ultima perioadă a clandestinității, fiind evidențiate și preocupările academice (atunci când au existat) ale acestora.

Capitolul al VI-lea va prezenta și interpreta câteva documente eclesiastice inedite, evaluându-se veridicitatea informațiilor furnizate de acestea, documente furnizate în principal de ieromonahul dr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM, aflate în posesia noastră, sub formă xerografiată sau în original. Pentru acribie ele vor fi prezentate și facsimilat, în apendicele documentar al dizertației.

Un nou capitol va prezenta o sinteză cronologică a principalelor evenimente diecezane între 1981-1989, încercându-se și explicarea opțiunilor unor fruntași eclesiastici, ținându-se seama de datele acumulate în precedență.

Fiecare capitol va avea câteva concluzii specifice.

Capitolul conclusiv se va axa nu doar pe sinteza concluziilor precedente ci va căuta evaluarea activității Ordinariatului de Cluj-Gherla în funcție de câțiva parametri eclesiastici (aceștia fiind obligatorii în cazul istoriei eclesiastice): activitatea evanghelică și pastorală, asumarea sau neasumarea rosturilor specifice ale unei Biserici orientale unite cu Sf. Scaun, ca elemente de comparație fiind prezentate sumar activitățile unor entități eclesiastice locale fie din alte țări socialiste, fie oriental-catolice. Capitolul va sublinia și diferența calitativă (adesea ignorată, estompată sau cenzurată) dintre Biserica Catolică anterioară anului 1965 și noua

formațiune eclesiastică (Biserica Conciliară) apărută după acea dată și impactul acestei diversități asupra actanților eclesiastici locali.

Demersul nostru investigativ va urmări prezentarea activității unei structuri de conducere bisericești clandestine, din etapa finală a persecuției religioase, etapă care chiar dacă nu s-a manifestat prin violența și teroarea de debut, a fost poate mai insidioasă și mai eficientă, dublată de schimbarea calitativă majoră a centrului eclesiastic coordonator (Sf.Scaun).

Bibliografia oferită necesită câteva precizări. În vederea identificării rapide și precise a surselor editate, inclusiv la notele de la subsolul paginilor, acestea vor fi menționate și citate (uniform) după sistemul bibliografic al *Bibliografiei Istorice Române*, menționându-se întotdeauna inițial numele de familie al autorului, editorului sau coordonatorului respectiv.

Titlurile unor manuale de teologie, ale unor cărți de rugăciune, fără relevanță în aprofundarea subiectului investigat, inserate ca exemplificare în anumite note (deși la poziția respectivă sunt menționate acritic) nu sunt incluse în bibliografia finală. Aceasta va cuprinde secțiunea lucrărilor inedite la momentul finalizării tezei, secțiunea documentelor deja editate (publicate), secțiunea memorialistică, cea a enciclopediilor consultate, cea a șematismelor, o secțiune a bibliografiei generale legată de realitățile românești, una generală legată de problemele Bisericii Catolice și a altor Biserici în ansamblu, secțiunea bibliografiei juridice și canonice și secțiunea bibliografiei speciale, unde sunt incluse titlurile legate de problematica Bisericii Greco-Catolică și Romano-Catolică din România. Finalul bibliografiei va include titlurile unor reviste consultate și paginile cibernetice accesate. Deși bibliografia pare prea stufoasă, s-a considerat necesară insistența asupra ei, remarcându-se la mulți cercetători apropiați de realitățile greco-catolice o prea ușoară survolare a cercetărilor precedente studiilor lor, cercetări care precizau mai de timpuriu anumite concluzii folosite ulterior.

Pentru evitarea oricăror echivocuri, titlurile citate, citatele din alți autori sau lucrările noastre anterioare, precum și expresiile străine au fost redactate cu alt tip de caractere (ieșind astfel în mod clar în evidență) decât textul de bază.

Dificultățile întâlnite pe parcursul demersului nostru investigativ au fost mari. Ele au fost cauzate în primul rând de dificultatea accesului la

surse, unele chiar edite, dar tipărite în tiraje liliputane. Accesul la documente s-a făcut într-un interval lung de timp, doar prin bunăvoința unor frunțași eclesiastici (al căror nume îl vom menționa la momentul potrivit). Un alt obstacol a fost cauzat de mentalitatea (adesea triumfalistă și autosuficientă) a unor cercuri eclesiastice contemporane, tributare unui mod de gândire uniform, „politically correct eclesiastic”, amatoare mai mult de genul hagiografic decât de studii obiective. Stupidul argument „a nu face rău Bisericii” (deși contrazis de Noul Testament și de literatura patristică, ce prezintă deschis crizele apărute în Biserică încă de la începuturile ei) este încă normativ în prea multe medii bisericesti. Adesea autorii care au punctat momente fierbinți din trecutul recent eclesiastic au fost dezavuați printr-o reală „damnatio memoriae”, numele lor fiind puse sub embargou în anumite studii de resort cu pretenții. Paradoxal dar în vremea Papilor Monarhi și până la Papa Pius al XII-lea exista o libertate de cercetare academică eclesiastică, ba chiar o libertate a presei eclesiastice greu imaginabilă astăzi. Câteva exemple dintre multe altele: dezbaterile aprinse din presa bisericească greco-catolică românească legate de apariția diecezei de Hajdudorogh sau cele apărute în preajma alegerilor mitropolitane sau a numirii unor noi ierarhi diecezani. Dezbaterile privind menținerea propriei tradiții sau latinizarea din revistele blăjene „Cultura Creștină” sau „Unirea” erau aprinse și bine argumentate de o parte și de alta, oferind o vioiciune intelectuală și spirituală de neregăsit în presa eclesiastică actuală. În timpurile actuale libertatea cercetării istoriei (eclesiastice) recente rămâne un deziderat.

Autorul prezentului studiu (deși mărturisește neclintit credința catolică ortodoxă, raportându-se la tezaurul dogmatic al Bisericii până în 1965) consideră că realitatea obiectivă a momentelor istorice recente trebuie evidențiată liber, anumite decizii eroice ale unor actanți eclesiastici (atunci când ele au existat) fiind mult mai pregnant scoase în evidență în cadrul real al faptelor, decât în cel distorsionat de platitudini cu iz mai mult sau mai puțin hagiografic sau de cel „canonizat” prin inerția repetitivă.

Se cuvine astfel a-i prezenta public mulțumiri domnului profesor Lucian Nastasă-Kovács care nu doar că mi-a propus pentru prima dată realizarea unui nou doctorat prin sinteza unor cercetări anterioare ale celui

ce scrie, dar mi-a asigurat și cadrul de libertate intelectuală necesară unui demers investigativ neobstacolat de prejudecăți ideologice, oferindu-mi totodată deplina libertate de exprimare.

Mulțumesc de asemeni profesorilor Adrian Ivan și Nicolae Melinescu care au binevoit cu amabilitate să îmi clarifice anumite interogații metodologice.

Mulțumiri se cuvin aduse și colegilor de la Institutul „George Bariț” și de la Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj, care mi-au creat condiții adecvate redactării acestui material.

Gândul autorului se îndreaptă spre Părintele ieromonah dominican Ambrosius Eszer, OP (1933-2010), odată Relator General al Congregației Cauzelor pentru canonizări, profesor la Universitatea Pontificală „Angelicum”, coordonator al primului doctorat, și preot de strictă, tradițională doctrină catolică, cel care m-a îndemnat să aprofundez istoria eclesiastică dincolo de locurile comune și vulgarizările abituale, precizând mereu că istoria, fie ea și eclesiastică, nu este o știință dogmatică.

Tributul adus regretaților episcopi mărturisitori Justin Ștefan Paven, Emil Riti, regretaților preoți monsenior ddr. Octavian Bârlea, canonic dr. Silvestru Augustin Prunduș, OSBM, dr. Liviu Pandrea, dr. med. Camil Sever Peteu, OSVM, dr. Jozsef Denderle, OschP nu este niciodată suficient. Acești slujitori ai altarului mi-au furnizat documente fără de care nu doar acest studiu, dar și cele precedente ale celui ce scrie ar fi rămas doar simple visuri. Mai mult, ei mi-au lămurit, fiecare în felul lui, anumite aspecte din clandestinitatea recentă. Aici se detașează figura Părintelui Prunduș, care deși și-a asumat opțiuni discutabile, nu le-a negat niciodată ci a căutat să repare ce a considerat că a greșit. Așa se explică faptul că a fost principalul furnizor de documente pentru cel în cauză. Faptul s-a dovedit a fi providențial, după trecerea sa la cele veșnice o parte din arhivă fiindu-i incendiată. Cu monseniorul Bârlea autorul a putut avea multe conversații *nicodimice* la Roma, fiind onorat și cu o aleasă corespondență și chiar cu fotocopiile unor documente eclesiastice. Tot monseniorul Bârlea a fost cel care l-a îmbogățit pe cel ce scrie cu lucrări tipărite în Exil, lucrări constituindu-se într-un tezaur informațional de neînlocuit. Episcopul Emil Riti, deși discret asupra unor opțiuni proprii, s-a dovedit și el un narator

coerent al perioadei clandestinității, fiind capabil să furnizeze documente de importanță majoră. Episcopul mărturisitor Justin Ștefan Paven s-a dovedit un ierarh franc și concret în dialog, ilustrându-și pozițiile cu documente eclesiastice și demonstrând concret, inclusiv prin răbdarea eroică, o neobișnuită înălțime spirituală. O pioasă amintire luptătorilor pentru credință și libertate Cicerone Ionițoiu și Sergiu Grossu, care au binevoit să se întâlnească la Paris (în 1991, 1992) cu autorul, ospitându-l la ei acasă și furnizându-i bibliografie istorică de neînlocuit.

Preoților ieromonahi Grigore Arieșan, OSBM și dr. Sebastian Sabin Făgăraș, OSVM li se cuvine o recunoștință aparte. Părintele dr. Sebastian Făgăraș în calitatea sa de notar capitular în intervalul 1987-1990 a fost autor de documente eclesiastice, a reușit conservarea unui nucleu al arhivei capitulare și a binevoit să colaboreze cu cel ce scrie la realizarea unui volum reflectând istoria diecezei de Cluj-Gherla între 1987-1990. Părintele Arieșan, prin meticulozitatea cu care a evidențiat date legate de monahii bazilitani din România, dar și prin redactarea unor manuscrise proprii, permițând fotocopierea acestora, s-a dovedit un cronicar de excepție a provinciei ordinului din care face parte din România.

Monahia Dr. Maria Ionela Cristescu, CIN, profesor de drept canonic, a binevoit să-l sprijine pe autor cu publicațiile Congregației Inimii Neprihănite, revista „Mileniul Adorării”, de o aleasă ținută grafică, reproducând facsimilat documente eclesiastice altfel inaccesibile.

Cel ce scrie prezentele rânduri recunoaște ajutorul substanțial, livresc, arhivistic, ba chiar și pecuniar oferit de Consilierul Aulic („Hofrat”) Dr. Manfred Kierein-Kuenring, OBSS, odată referent politic la Ministerul Federal al Economiei al Austriei. Excelența Sa (unul din cei cinci experți contemporani în succesiuni și genealogii episcopale catolice) i-a împărtășit autorului prezent arhiva corespondenței cu episcopii și preoții greco-catolici din România (acoperind intervalul 1968-1999), l-a aprovizionat pe cel ce scrie cu biografia de resort și a binevoit să coediteze (furnizând inclusiv un aport financiar semnificativ) cu cel ce scrie câteva volume documentare legate de Biserica (Catolică) din Europa Răsăriteană.

Excelența Sa, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop al Transilvaniei, György Jakubinyi a binevoit să susțină un dialog epistolar cu prezentul

autor, furnizându-i trimiteri bibliografice din literatura istorică ecleziastică maghiară de neînlocuit și de neevitat pentru un cercetător obiectiv al catolicismului (de ambele rituri) din România în intervalul 1948-1989. Mai mult, Excelența Sa a binevoit, într-un cadru episcopal, în mai 2010 să ia apărarea academică a subsemnatului, postulând libertatea cercetării academice în domeniul istoriei ecleziastice.

Părintelui Inginer Simion Mesaroș (Baia-Mare), activ și militant în clandestinitate, deși pe poziții academice opuse autorului prezent, i se cuvin mulțumiri nu doar pentru bunăvoința unui episodice contact epistolar, ci și pentru franchețea cu care și-a afirmat pozițiile, obligând pe orice cercetător neconsensual cu el la o riguroasă documentație și analiză ecleziastică.

Autorul acestei dizertații este perfect conștient că prin demersul său nu a putut clarifica toate întrebările legate de obiectul cercetării sale, acest studiu fiind unul de debut investigativ, nicidecum de final.

Teza a fost susținută public în data de 24.IX.2019 în clădirea centrală a Universității Babeș-Bolyai. Încă odată doresc să prezint respectuoase mulțumiri domnilor profesori Lucian Nastasă-Kovács, Tudor Sălăgean, Cornel Sigmirean, Cristian Vasile, Virgiliu Leon Țîrau și Margareta Aslan, nu doar pentru bunăvoința arătată autorului și răbdarea cu care au parcurs acest material, dar și pentru garantarea libertății academice de cercetare pe care au asigurat-o. Doamna Aslan a avut de asemeni un rol covârșitor în deștelenirea unor hățșuri birocratice pentru care o asigur de recunoștința mea.

Din motive tehnice bibliografia conține titluri apărute sau editate până în luna aprilie 2019 (finalizarea redactării dizertației); titlurile apărute după acea dată (mai ales cele prilejuite de beatificarea oficială a episcopilor martiri) neaducând date relevante pentru subiectul abordat.

Autorul speră că publicarea acestui studiu va genera o dezbatere senină, documentată, academică asupra problemelor evidențiate.

În final îi mulțumește și cititorului pentru răbdare....